

Vår referens:
Fanette Caudron, föredragande
fanette.caudron@neuro.se

Till:
Socialdepartementet

Betänkandet (SOU 2022:37): Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott – Administrativt sanktionssystem och effektivare hantering av misstänkta brott

Neuro

Neuro är en oberoende organisation specialiserad på neurologi. Vi finns för att ge våra cirka 12 500 medlemmar information, stöd och en framtidstro. Vårt mål är att personer som lever med neurologiska diagnoser ska få samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter som alla andra.

Sammanfattning

Vi är positiva till betänkandets allmänna syfte då det stärkta arbetet med att bekämpa bidragsbrott också kommer att gynna våra medlemmar som är i behov av sociala ersättningar. Däremot motsätter vi oss starkt förslaget 8.2.4 "en sanktionsavgift bör inte förutsätta uppsåt eller oaktsamhet" eftersom ett sådant system kommer att diskriminera personer med funktionsnedsättningar som ibland har svårt att göra rätt, oftast på grund av myndigheternas bristande tillgänglighet. Vi tycker tvärtemot att en sanktionsavgift ska förutsätta uppsåt eller oaktsamhet för att skydda de som gör fel på grund av en funktionsvariation och otillgängliga blanketter. Det är även oerhört viktigt att se till att den nya lagen inte resulterar i längre handläggningstider. På samma sätt bör inte den nya lagen leda till att myndigheternas krav på bevis blir ännu hårdare.

Inledning

Misstänkt bidragsbrott drabbar våra medlemmar och måste därmed bekämpas på ett effektivare sätt. Ökat bidragsbrott gör i vissa fall att det blir det svårare för våra medlemmar att få de ersättningar de har rätt till eftersom myndigheterna utgår från att personen som ansöker om bidrag fuskar "tills annat är bevisat". Vi

har nyligen skickat en enkät till våra medlemmar om tillgången till olika socialförsäkringar¹. Våra resultat visar att det tyvärr är många svarande som ifrågasätts och inte blir trodda av Försäkringskassan. Dessutom vittnar flera av våra medlemmar om att tillämpningen utav socialförsäkringar har blivit mer restriktiv under åren. Det är därför viktigt att den nya lagen inte leder till att de nuvarande redan strikta kraven på bevis blir hårdare.

Bidragsbrott leder även till inkräktande kontroller samt till att många sökande misstänkliggörs på grund av att de har blivit anmälda av andra. I slutändan blir det en välfärdsförlust eftersom summan som ska räcka till alla som behöver bidrag minskar om många fuskar till sig bidrag på falska grunder. Vi välkomnar därmed utredningens förslag om att ansvaret för att utreda bidragsbrott flyttas till Ekobrottsmyndigheten då det är den myndighet som är mest kompetent för att bekämpa bidragsbrott.

Förslag 8.2.4 ”En sanktionsavgift bör inte förutsätta uppsåt eller oaktsamhet”

Att införa en sanktionsavgift som inte förutsätter uppsåt eller oaktsamhet ser vi som mycket orättvis. Många av våra medlemmar är i behov av hjälpmedel för att kunna fylla i myndigheternas blanketter. Mer ofta än sällan är dessa blanketter inte alls eller dåligt anpassade för att kunna fungera med olika läs- och skrivhjälpmedel. Vi vet också att flera personer med funktionsnedsättning saknar elektronisk identifiering. Vår senaste medlemsenkät om e-hälsa (2018) visade till exempel att 25 % av de svarande saknar e-legitimation². Därför anser vi att betänkandets bedömning om att elektroniska ansökningar delvis kommer att göra det ”lättare att göra rätt” kan minska myndigheternas tillgänglighet för personer som saknar e-legitimation.

Betänkandet påpekar att flera myndigheter erkänner att de har komplicerade system och att man i vissa fall behöver hjälp för att fylla i blanketter, vilket gör att ett flertal sökande gör fel utan uppsåt. I vår medlemsenkät om

¹ Enkäten skickades till våra medlemmar i slutet av augusti 2022 och kunde besvaras fram till mitten av september 2022. Ungefär 2 600 personer svarade på enkäten varav närmare 1 400 fick eller hade tidigare sökt ersättningar från Försäkringskassan.

² Neurorapporten 2018, E-hälsa, <https://neuro.se/media/2277/neuro-ehalsa-rapporten-21052018.pdf>

socialförsäkringsfrågor är det närmare hälften av de svarande som har fått hjälp för att ansöka om socialförsäkringar.

I utredningens sammanfattning står det dessutom att "en sanktionsavgift bör inte heller drabba den som vill göra rätt, men som inte har förstått hur regelverket fungerar". Vi tycker dock att förslag 8.2.4 strider mot detta övergripande mål. I och med att regelverket kring ett flertal socialersättningar har ändrats mycket under de senaste åren blir det ännu svårare för många sökande att göra rätt eftersom de saknar information om det nuvarande systemet. I vår enkät svarade knappt hälften att de är nöjda med den information de har fått under ansökningsprocessen. Detta resultat visar på att det i dagsläget inte är realistiskt att anta att myndigheterna har gjort tillräckligt mycket för att tillgängliggöra ansökningsprocessen.

Vi är väl medvetna om att betänkandet understryker att "en sanktionsavgift inte ska tas ut om felaktigheten bror på myndigheten" men vi tycker att de olika undantag som finns för att slippa betala en sanktionsavgift och/eller få en nedsättning av sanktionsavgiften innebär mycket administrativt arbete. Detta kommer troligtvis att leda till längre handläggningstider. I slutändan kommer det ökade sanktionstrycket att ligga på individen, vilket vi ser som diskriminerande mot personer med funktionsnedsättning.

Med vänliga hälsningar

Lise Lidbäck
Förbundsordförande